

Sayı : 16592

Tarih : 20.02.2026

10/3791

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

21 Şubat'ın UNESCO tarafından "Uluslararası Anadili Günü" olarak ilan edilmesi, dilsel çeşitliliğin insanlığın ortak mirası olduğunun kabulüdür. Türkiye'de ise anadillerine ilişkin hak talepleri, uzun yıllardır siyasal ve idari engellerle karşılaşmakta; başta Kürtçe (Kurmançî ve Kirmanckî) olmak üzere pek çok dil kamusal alanda sınırlı, kırılgan ve güvencesiz bir konumda varlığını sürdürmektedir.

Türkiye'de mevcut ve yok olma tehlikesi altındaki dillerin korunması, anadilinde eğitim hakkının anayasal ve yasal güvenceye kavuşturulması, kamusal hizmetlerde çok dilli uygulamaların hayata geçirilmesi ve anadiline erişemeyen çocukların yaşadığı pedagojik ve psikososyal sorunların bütün boyutlarıyla araştırılması amacıyla; Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. (20.02.2026)

Sezai TEMELLİ
DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
DEM Parti Grup Başkanvekili

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

GEREKÇE

Dil, yalnızca bir iletişim aracı değil; hafızanın, kimliğin ve toplumsal aidiyetin taşıyıcısıdır. Bir dilin kamusal alandan dışlanması, o dili konuşan topluluğun kültürel varlığının görünmez kılınması anlamına gelmektedir. 21 Şubat Uluslararası Anadili Günü, tam da bu nedenle, dillerin korunmasını bir kültürel tercih değil, temel bir insan hakkı olarak ele almaktadır.

Türkiye, tarihsel olarak çok dilli ve çok kültürlü bir toplumsal yapıya sahiptir. Ancak uzun yıllar boyunca uygulanan tek dillilik merkezli politikalar, bu çoğulluğu tanımak yerine daraltmayı esas almıştır. Bu yaklaşımın sonucu olarak, bugün Türkiye’de konuşulan pek çok dil ciddi risk altındadır. UNESCO tarafından yayımlanan Tehlike Altındaki Diller Atlası’nda Türkiye’deki birçok dilin kırılma veya yok olma tehlikesi altında olduğu belirtilmektedir. Son yıllarda bazı diller tamamen ortadan kalkmış; bazıları ise yalnızca ileri yaş kuşaklar tarafından konuşulur hale gelmiştir.

Başta Kürtçe’nin Kurmancî ve Kirmanckî lehçeleri olmak üzere Lazca, Hemşince, Süryanice, Ermenice, Abazaca, Çerkes dilleri, Arapça’nın yerel varyantları ve diğer birçok dil; eğitim sisteminde, kamu hizmetlerinde ve yargı süreçlerinde sistematik olarak sınırlı bir alan bulabilmektedir. Anadilde eğitim hakkının anayasal güvenceye sahip olmaması, bu dillerin kuşaklar arası aktarımını zayıflatmakta; özellikle çocuklar açısından ciddi eşitsizlikler üretmektedir.

Bu çerçevede özellikle Kürtçe (Kurmancî ve Kirmanckî), Türkiye’de en geniş konuşur kitlesine sahip anadillerden biri olmasına rağmen eğitim dili olarak anayasal güvenceye sahip değildir. Kürtçenin kamusal alanda kullanımına ilişkin uygulamalar ise istikrarlı ve kurumsal bir çerçeveden yoksun olup, dönemsel ve sınırlı düzenlemelerle varlık göstermektedir. Kürtçenin eğitim sisteminde yer almaması; öğretmen yetiştirme, müfredat oluşturma ve akademik kurumsallaşma alanlarında ciddi boşluklar yaratmakta, bu durum kuşaklar arası dil aktarımını zayıflatmaktadır. Bu çerçevede, anadili Kürtçe olan çocukların eğitim süreçlerinde karşılaştıkları dil temelli eşitsizliklerin bilimsel verilerle incelenmesi, Kürtçenin kamusal hizmetlerde kullanımına ilişkin mevcut durumun tespit edilmesi ve kalıcı, hak temelli bir yasal çerçevenin oluşturulması önem arz etmektedir.

Eğitim hayatına anadilini kullanmadan başlayan çocuklar hem akademik içeriği hem de eğitim dilini aynı anda öğrenmek zorunda kalmaktadır. Bu durum, pedagojik açıdan dezavantaj yaratmakta; özgüven kaybı, ifade güçlüğü, okuldan kopma ve kültürel yabancılaşma gibi sonuçlara yol açabilmektedir. Anadili eğitim dili dışında kalan çocukların maruz kaldığı bu eşitsizlik, yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sorundur. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için dilsel eşitliğin güvence altına alınması zorunludur.

Uluslararası insan hakları belgeleri, anadilini kullanma ve öğrenme hakkını temel bir hak olarak tanımlamaktadır. Ancak Türkiye’de bu hak, çoğu zaman siyasal konjonktüre bağlı olarak daraltılmakta ya da fiilen uygulanmamaktadır. Çok dilli kamusal hizmetlerin yaygınlaştırılmaması, yerel yönetimlerde çok dilli uygulamalara yönelik müdahaleler ve

kültürel faaliyetlere dönük kısıtlamalar, dil haklarının kurumsal bir güvenceye sahip olmadığını göstermektedir.

Oysa dünya genelinde çok dillilik, toplumsal barışın ve demokratik katılımın güçlenmesiyle ilişkilendirilmektedir. Birçok ülkede birden fazla resmi dil ya da bölgesel resmi dil uygulaması bulunmakta; eğitim ve kamu hizmetleri bu çoğulluk temelinde organize edilmektedir. Çok dillilik, ortak yaşamı güçlendiren bir demokratik zenginlik olarak görülmektedir

21 Şubat Uluslararası Anadili Günü vesilesiyle, dillerin inkârı yerine tanınmasını; yasakların yerine eşit yurttaşlığı; tekçiliğin yerine çoğulculuğu esas alan bir yaklaşımın geliştirilmesi tarihsel bir sorumluluktur. Demokratik bir toplumda hiçbir dil tehdit değil, ortak yaşamın zenginliğidir.

Bu çerçevede; Türkiye’de yok olma tehlikesi altındaki dillerin güncel durumunun tespit edilmesi, anadilde eğitimin önündeki anayasal ve yasal engellerin belirlenmesi, kamusal hizmetlerde çok dilli uygulamaların hayata geçirilmesi için gerekli düzenlemelerin araştırılması, anadiline erişemeyen çocukların yaşadığı pedagojik ve psikososyal etkilerin bilimsel verilerle incelenmesi ve uluslararası sözleşmeler ve iyi uygulama örnekleri ışığında kapsamlı bir yol haritası oluşturulması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.